

5 שנים להסכמי אברהם: אם אנו רוצים שגשוג אזורי, הגיע הזמן לתקן את טעויות העבר

written by אשר פרדמן | 17.09.2025

הסכמי אברהם ניפצו מוסכמות וקונספציות דיפלומטיות ששלטו מאז תהליך אוסלו. בעקבות חתימת ההסכמים ההיסטוריים בספטמבר 2020 בין ישראל, איחוד האמירויות ובחריין [1] שבהמשך הורחבו גם למרוקו ולסודאן [2] נפתחה הדלת לשיתופי פעולה כלכליים, טכנולוגיים ומדיניים פורצי דרך.

שנתיים אחרי זוועות 7 באוקטובר, ולמרות לחצים, הקשרים הדיפלומטיים, הביטחוניים והמסחריים בין המדינות נשארו יציבים. אך עמידות איננה מספיקה. אם ישראל רוצה להפוך את ההסכמים למנוע אמיתי של שגשוג אזורי, היא חייבת לתקן טעויות עבר ולנקוט גישה אסטרטגית, רצינית ומתואמת בהרבה.

היקפי הסחר בין ישראל לשותפותיה להסכמי אברהם זינקו לאחר החתימה. גם בשנת 2024, בעיצומה של מלחמה, עלה הסחר עם האמירויות ב-10%, עם בחריין ב-843%, ועם מרוקו ב-40%. הסחר עם מצרים עלה אף הוא ב-31% ועם ירדן ב-7%.

במחצית הראשונה של 2025 נמשך הגידול עם מרוקו, מצרים וירדן, בעוד הסחר עם האמירויות ובחריין חזר פחות או יותר לרמות 2023. מעבר לכך ההסכמים סללו דרך לשיתופי פעולה בתחומים שלא דמיינו בעבר [3] ממיחזור מים ומימן ירוק, דרך ניהול מערכות בריאות וכלה בחלל ובלוויינים.

עם זאת, יש לציין כי הניסיון לבנות קשרים עסקיים היה מורכב בהרבה מהכותרות והכנסים הנוצצים בדובאי. נראה כי יותר מ-90% מהמפגשים העסקיים בין יזמים ישראלים לעמיתיהם הערבים לא הניבו שיתופי פעולה ממשיים.

פערים תרבותיים ובהבנה של הצד השני תרמו לכך, אך לא פחות [4] הבירוקרטיה והשאננות הישראלית. בנק ישראל הקשה על העברות כספים. בנתב"ג עברו לא אחת אורחים ערבים השפלות. תשתיות מעברי הגבול, במיוחד מול ירדן, נותרו מבישות. ישראל המשיכה לחשוב כ"וילה בג'ונגל" הפונה למערב, במקום להשקיע באמת בבניית גשרים מזרחה.

להוביל לפריצות דרך

לאחר 7 באוקטובר, רבים הטילו ספק ביכולתם של ההסכמים לשרוד. ובכל זאת, שנתיים אחרי [?] הקשרים הדיפלומטיים, הביטחוניים והמסחריים החזיקו מעמד. לעומת זאת, השלום החם והקשרים הבין-אישיים [?] בעסקים, בטכנולוגיה ובתרבות [?] צומצמו או ירדו מתחת לפני השטח.

מצד שני, המלחמה המחisha עד כמה קריטית ההעמקה של שיתוף הפעולה האזורי. מתקפות החות'ים בים האדום הדגישו את הצורך הדחוף במסדרון הסחר היבשתי המחבר בין הודו לאירופה דרך מדינות המפרץ, ירדן וישראל (מסדרון IMEC).

במקביל, המרוץ העולמי לעליונות בבינה מלאכותית מציב בפני ישראל והאמירויות הזדמנויות אסטרטגיות: החדשנות הישראלית בשילוב היכולות והתשתיות של האמירויות, בתיאום עם ארה"ב, עשויות להוביל לפריצות דרך שיחזקו את המערב מול סין במאבק על הבכורה בתחום ה-AI.

חזרתו של הנשיא טראמפ לבית הלבן יוצרת חלון הזדמנויות חדש להעמקה והרחבה של ההסכמים, כולל לכיוון סעודיה. עם זאת יש לומר כי אמנם נורמליזציה מלאה עם ריאד אינה נראית באופק הקרוב, אך צעדים מעשיים [?] למשל לאפשר מעבר גלוי של משאיות עם סחורות מישראל דרך סעודיה [?] יכולים להתממש בטווח הזמן הקרוב.

כדי למצות הזדמנויות זו ישראל חייבת להשקיע בשדרוג מעברי הגבול, לאמץ ולממן אסטרטגיה לאומית רצינית בתחום הבינה המלאכותית, ולקדם עם הקונגרס האמריקני יצירת מנגנוני מו"פ משולשים בין ישראל, ארה"ב ומדינות ערב. בשורה התחתונה, ישראל חייבת להתחיל לחשוב אסטרטגית [?] לא טקטית [?] על שילוב אזורי.

אבל כל זה לא יקרה כל עוד חמאס נשאר הגורם הצבאי והממשלתי הדומיננטי בעזה, בין אם באופן פורמלי ובין אם בפועל בשטח. כל עוד הוא נשאר כזה, הוא יוכל להצית מלחמות ולטרפד כל שיתוף פעולה אזורי מתי שיחפוץ. חיסול חמאס ככוח הדומיננטי בעזה איננו רק אינטרס ישראלי [?] זהו אינטרס אזורי. לאחר חיסול חמאס תוכל ישראל לסייע בעיצוב עתיד עזה באופן שיאפשר לרצועה להשתלב ביוזמות אזוריות.

טורקיה, קטאר ואחרות פועלות להוציא את ישראל מהסדר האזורי החדש. אם ישראל לא תפעל בדחיפות [?] הן עלולות להצליח. הסכמי אברהם העניקו לישראל הזדמנויות חד-פעמיות לעגן את מקומה כשותף מרכזי במזרח התיכון החדש. אך הזדמנויות, אם הן מוחמצות, עלולות לא לחזור.

ישראל חייבת לתכנן באופן אסטרטגי, לפעול בנחישות, להשקיע בתבונה ולפרוץ את מחסומי הביורוקרטיה [?] לפני שהרכבת לשגשוג כלכלי אזורי חדש תצא מהתחנה בלעדינו.

פורסם בישראל היום, בתאריך 17.09.2025.

